

A gyermeknyelv kutatója

Pszicholingvisztika. A nyelv-tudomány e kutatási ága hazánkban csak az utóbbi évtizedekben terjedt el. Három fő területtel foglalkozik: a gyermeknyelvvel; a grammatika „behitelesítésével”, amely során a nyelvtan tényeit bizonyítják be; valamint az afáziával, amely az agy sérülése következtében kialakult beszédzavarokat tárja fel. A szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola orosz nyelv és irodalom tanszékének vezetője dr. Lengyel Zsolt — akinek hamarosan könyve jelenik meg ebből a témából — érdekes módon került kapcsolatba ezzel a nyelv-tudományi kutatással.

— Amikor a debreceni egyetemen tanulmányaimat befejeztem, Herman József professzor magához hívott. Megkérdezte: milyen tudományos munkát végeztél? Akkoriban egy angol nyelvű könyvet fordítottam, de miután befejeztem, a professzor ajánlatára a pszicholingvisztika gyermeknyelvvélgől foglalkozó területével kezdtem el részletesen foglalkozni.

— Milyen megállapításokra jutott?

— A gyermekek nyelvi rendszerének kialakulása érdekelt. Kezdetben saját gyermekemet kísértem figyelemmel, professzorom tanácsára. Bölcsődében, óvodában ismerkedtem a gyerekekkel. Magnószalagra rögzítettem a beszélgetéseket, majd jegyzőkönyv alapján kezdtem hozzá az elemzéshez. Később egy-egy nyelvi jelenség foglalkoztatott, például a szórend kialakulása. Ebből a témából írtam kandidátusi disszertációm. Megállapításaimat, a kialakult

gyermeknyelvi fejlődési képét még az idén közreadom. A Gondolat Kiadónál *Gyermeknyelv* címmel jelenik meg könyvem. Nyelv-tudományi kutatásainak egy szakaszát tükrözi ez a könyv. Felhívja a figyelmüket arra, hogy a szülőknél és a pedagógusoknál jobban oda kell figyelni a gyerekek nyelvének, beszédének fejlesztésére, így a fellelhető hibák még idejében kijavíthatók.

— Szeptember óta vezeti a tanszéket. Milyen elgondolásokkal végzi a feladatát?

— Feltétlenül fontosnak tartom a tudományos vizsgálódásokat és az eredmények gyakorlati alkalmazását, valamint az orosz nyelv oktatásának eredményességét tovább fejleszteni. Mindez akkor érhető el, ha megfelelő alapokat biztosítunk a hallgatónak, amelyeket aztán az általános iskolai nyelvoktatásban feltétlenül hasznosíthatnak. Az idén zárul az ötéves kutatási program, s a következő ciklust a mostani tapasztalatokkal szervezzük meg. Előbbre lépünk elméleti és gyakorlati síkon. Ezt többek között úgy valósíthatjuk meg, hogyha figyelemmel kísérjük a szakirodalmat, s egy „pedagógiai szűrőn” keresztül átadjuk a hallgatónak. Olyan tanulási képességeket kívánunk kialakítani, amelyek hosszútávon hasznosíthatók. A szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola II. számú gyakorló iskolájában kísérleti orosz nyelv oktatást szervezünk.

— Mit nyújt a tanszék a főiskolai hallgatónak?

— Azon kívül, hogy új tudást, anyagot biztosítunk számukra

kialakítjuk a tanári személyiségüket és a permanens önművelés lehetőségére hívjuk fel a figyelmüket, hogy a tanulmányaik befejeztével se hagyják abba az új ismeretek szerzését. Úgy is mondhatom: „a jó tanár holtig tanul” elvét kívánjuk átadni. Nyelvi laboratóriummal könnyítjük meg a diákok tanulmányi munkáját. Ez nem újdonság, csak a régi kabinetet felújítva, kijavítva indítottuk be. Sok hasznát vehetik majd az orosz nyelvi stílus gyakorlásában és az irodalmi órákon.

— Májusban jönnek vissza a másodévesek a Szovjetunióból, a nyelvi gyakorlatról...

— A nyelvi gyakorlatot tanárképzésünk szerves részének tekintjük. Az elsőévesek hathetes intenzív nyelvi tanfolyamra utaznak Odesszába, Leningrádba. Másod- és harmadévesben pedig féléves részképzésen vesznek részt, az idén Moszkvában. Sajnos nem minden hallgató jut ki külföldre, pedig az alapos „nyelvi fürdő” után nagyobb ismeretanyaggal végezhetnek majd a főiskolán.

A tanszék és a diákok munkáját segíti, hogy a Szovjetunióban orosz nyelvi gyakorlaton vehetnek részt. Dr. Lengyel Zsolt munkáját is legalább ilyen mértékben segítette, hogy ő is többször tartózkodott huzamosabb ideig ebben az országban, s az ottani tapasztalatait most kamatoztathatja. Ugyanis nemcsak a szovjet gyerekeket ismerhette meg, hanem a Pszicholingvisztika vezető „iskoláját”, az ottani eredményeket is figyelemmel kísérhette.

(Borzák)

Népművelő és kórusvezető

Az újszegedi November 7. Művelődési Házban nem kell sokáig keresnem a kicsiny épületben az egyszemélyes vezetőset. Kiss Ernő tavaly végzett a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola népművelés-ének szakán. Júliusban megbízták a művelődési ház vezetésével, s tulajdonképpen átszervezésével is.

— Igen, új elgondolásokkal kezdtem el a munkámat. A Bartók Béla Művelődési Központ irányításával központi hálózati rendszer tagjai lettünk mi is. Mivel ez a művelődési ház eléggé távol esik a város központjától, olyan programokat kell szerveznem, amelyre a hídsó oldaláról is átjönnek. Persze a mi feladatunk elsősorban az, hogy az újszegedi embereket mozgassuk meg.

— Sikertült-e ez?

— Teljes mértékig még nem. Kiscsoportos foglalkozásokat indítottam, így az újszegedi kamarazenekart, a színjátzó-, önismereti- és kertbarátkört. Legutóbb a galaktika kedvelők alakítottak csoportot. Jöjj és szabás-varrás tanfolyamot kezdtünk szeptembertől. Sajnos kevés helyiséggel rendelkezünk, így az egyetlen nagy termünkben gyűlnék össze különböző időpontokban a kiscsoportok. A művelődési ház központjában formáló esteket tartunk. Szeged egyetemi és főiskolai amatőr együttesei sorra ellátogatnak hozzánk. S azt tervezem, hogy iskolák, kollégiumok munkájával is megismergetjük a November 7. Művelődési Ház közönségét. Így idővel az újszegedi egyetemi kollégiumok is sorra kerülnek. Ez olyan visszafertőzést hozna, mint a Bartók Művelődési Központ Bartók Napok, vagy Komplett Hét elnevezésű programjai. Ezeket az elgondolásaimat egyelőre magam valósítom meg, de jó lenne, ha legalább két népművelő még segítene munkám-

ban. A tanárképző főiskoláról járnak hozzánk népművelési gyakorlatra a hallgatók.

— Úgy tudom a SZOTE kórusát is vezeted...

— A kamarakórus mintegy 25 fővel három és fél éve énekel együtt. A válságokkal teli időszak után, most átjutottunk a „szakadékon”. Hetente két alkalommal próbálunk. Mikor elkezdjük a kóruséneklést, különösebb cél nélkül indultunk a feladatok elé. Kamarakórusunk átlagos szinten mozog, s ezt csi-szolgtatjuk, fejlesztjük. 1978-ban ezüstéremmel jöttünk haza a nyíregyházi felsőoktatási intézmények kórusalkalmazójáról.

— Mi szerepel repertoárotokban?

— Madrigálok, kamarakórusműveket adunk elő. Vegyeskarunkban főként SZOTE-s fiúk énekelnek, de külső tagokat is szerepeltetünk. A lányoknál viszont pontosan fordított a helyzet, sokan vannak, akik nem orvosegyetemisták.

— Régóta kapcsolatban állsz a kórusmozgalommal. Elvégeztél a konzervatóriumot is. Szegeden egyetemi, katonai és munkáskórusokat vezettél. Tapasztalataid alapján milyennek tartod az egyetemi „énekeseket”?

— Náluk létrejött a tökéletes kórushang. Ha értékelnem kell, feltétlenül szólnom kell arról az irányzatról, amelynek mi követői vagyunk. A többszólamú éneklést választottuk, tudományos alapokra felépítve. Hogy az mit jelent? Részletesen kielemezzük a művet zenileg és tartalmilag, ezen belül az együtthangzás törvényeit tartjuk szem előtt. Kifinomult hallást igényel ez, s bizony sok időt is. Az előbbivel rendelkeznek az egyetemisták, nem úgy mint az időselek...

BORZÁK TIBOR

Acta Iuvenum

Hol van már a mulatós fogász maturodus a közvéleményt is gyakran félrevezető szerepet játszó képe? Valószínűleg már csak az „öreg” diákok mulat megcsipítőt emlekezéstében.

Az Acta Iuvenum Jogi és Politikai Szekciójának új sorozatának II. kötetében 7 díjnyertes diákok dolgozat ad bizonyosságot a ma joghallgatójának szakmai tudásáról, elméleti felkészültségéről, tudományos érdeklődéséről.

Antal Péter dolgozatának a címe *Az állam ismérveinek sajtós tartalma a Horthy-korszak egyes jogi gondolkodóinak bölcsészeti elméleti felkészültségéről*, tudományos érdeklődéséről. Antal Péter dolgozatának a címe *Az állam ismérveinek sajtós tartalma a Horthy-korszak egyes jogi gondolkodóinak bölcsészeti elméleti felkészültségéről*, tudományos érdeklődéséről.

A pénzügyi jogi diákkörben végzett kutatómunka eredményeként született Bíró György munkája. *A kettős adózási eljárás nemzetközi egyezmények, különös tekintettel a kérdés gazdasági jelentőségére*. A kettős adózási jogi intézményének a fogalmi meghatározása után történeti áttekintéssel folytatódik a dolgozat, majd a hatályos szabályozás elemzését követően a probléma gazdasági aspektusait mutatja be a tanulmány.

Az igazságszolgáltatás „szürke eminenciásairól”, a népi ülnökökről írt földias pályaművet Boda Ilona a laikus részvételi igazságszolgáltatásban címmel. Milyen történeti típusai vannak a laikus részvételnél? Mi a jogpolitikai szerepe a laikus részvételnél az ítékezésben? Kikből lesznek a népi ülnökök? Miért kevés a nő és miért sok a nyugdíjas a népi ülnökök között? Ezekre és más érdekes kérdésekre ad szinte maradéktalan választ a logikus felépítésű, színvonalas értekezés.

Jölehet a magyar politikai és jogi gondolkodás gazdag eszmérendszerében csak egy intermezó a reformkor politikai pesszímében összekovácsolódó centralista irányzat, de a Szalay. Eötvös, Trefort nevű fémjelzett értelmiségi csoport a magyar társadalmi progresszió nagyszerű

képviselője volt. *Csizmadia József A centralisták politikai és jogi nézetei a reformkorban* című dolgozata történeti hűséggel, impozáns kor- és életrajz ismerettel foglalja össze az iskola sajátosságait.

Kemenes István elméleti jellegű dolgozata *A polgári jogi felelősség néhány elvi kérdése, különös tekintettel a szerződésen kívüli kártérítési felelősségre* arra vállalkozott, hogy a felelősségi jogi rendszerét, a felelősség és a biztosítás főbb összefüggéseit bemutassa. A dolgozat polemicai jellege, koncepcióvalis vonalvezetése megalapozza azt a megállapítást, hogy a szerző vállalt célkitűzését teljesítette.

„Bűnkapcsolatok az olyan sui generis delictumok, amelyek szükségképpen valamely más bűncselekménnyel összefüggésben valósulnak meg.” *Répassy Csaba* így definiálta *A bűnkapcsolatok egyes kérdései* című írásában a vizsgált intézmény fogalmát. A történeti fejlődés áttekintése után, dogmatikai kutatások és konkrét jogesetek tükrében fogalmazza meg a szerző javaslatát, amelyek bizonyára a jogalkotók figyelmét is felkeltik.

Nem szorul különösebb bizonyításra *A know-how és a know-how szerződés* című dolgozat témájának aktualitása, melyben *Szabó Imre* a tudományos-technikai forradalomnak és a műszaki haladásnak a gazdasági életre gyakorolt hatásával vezeti be mondanivalóját. Ezen kívül részletesen taglalja a know-how megjelenési formáit, majd a műszaki ismeretek átadásánál felvetődő titkossági problémákat vizsgálja. A know-how és más iparjogvédelmi intézmények kapcsolatát követően a know-how szerződés elméleti összefüggései zárják a dolgozatot.

Az Acta Iuvenum a diákok publikációs fóruma. Az ezen a fórumon nyilvánosság elé kerülő tanulmányok a tanszék és a diákkörök, az oktatók és a hallgatók gyümölcsöző együttműködésének eredményei. A kapcsolatok erősödésével, a joghallgatók szakmai érdeklődésének fokozódásával az Acta Iuvenum Sectio Juridica et Politica III. kötete nyilván nem sokáig várat magára.

DR. JÓZSA ZOLTÁN

TDK a Természet-tudományi Karon

A JATE Természet-tudományi Karának Tudományos Diákköri Tanácsa 1980. április 17-én rendezte meg az idei helyi Tudományos Diákköri Konferenciát. A konferenciára a tudományos diákkörök tagjai közül hatvanhárman jelentettek be előadást, illetve küldték be pályamunkát. Az előadások tíz szekcióban zajlottak le: négy biológia, két kémia, egy-egy matematikai, föld-tudományi, fizikai és számítástudományi szekció működött az oktatókból álló elnökségek vezetésével. Az előadásokat az oktatók és hallgatók egyaránt komoly érdeklődéssel kísérték.

Az előző évektől eltérően ez alkalommal nem a pénzbéli díjakért, és nem is elsősorban a pontokért folyt a versengés, hanem azért, hogy a diákkörök egymás munkáját megismerjék, értékeljék, a bíráló bizottság által megállapított eredmények és hibák alapján további tudományos munkájukhoz útmutatást kapjanak, valamint előadói- illetve vitakészségüket fejlesszék. Minden pályamunkát benyújtó hallgató könyvjutalmat kapott. A bíráló bizottság azt is megállapította, hogy ki vehet részt előadásával a következő évi országos konferencián. A pályázók munkájának értékét fémjelzi, hogy a kedvező javaslatot a pályamunkát benyújtók túlnyomó többsége megkapta.

Érdekes színfoltja volt a konferenciának két Novi-Sad-i vegyészhallgató részvétele, akik előadásukkal sikeresen szerepeltek. A konferencia kémia szekciójának munkáját a Magyar Kémikusok Egyesülete is figyelemmel kísérte és támogatta.

A pályamunkák színvonalát illetően a Karon az a vélemény alakult ki, hogy az az előző évekhez hasonlóan magas volt. Sőt esetenként emelkedett is. Az előadások utáni vita élénksége is nőtt a korábbiakhoz képest. Ezek alapján várható, hogy az 1981. évi országos konferencián is megállják a helyüket a TTK-s hallgatók.

Tavaszi kirándulások

A fertőrákosi kőfejtő „lencsekőzeleiről”

„Barlangolás” a cseppkővek birodalmában